

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سلسله قیامت و آخرت ۵

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين و الصلاة و السلام على
رسول الله و على آله و اصحابه الى يوم الدين و
اما بعد :

امام احمد از ابوهريره نقل می کند که رسول خدا صلی الله علیه وسلم فرمودند:

«در روز قیامت عرق مردمان بعد از اینکه هفتاد بغل در زمین فرو می رود، تا دهان مردم یا گوش هایشان بالا می آید». (دهان یا گوش - شک و احتمال وجود از راوی - این روایت نزد بخاری و مسلم به روایت عبدالعزیز بن عبدالله از سلیمان بن بلال از نور بن زید از سالم بن غيث از ابوهريره از رسول خدا)

اما احمد از سعید بن عمیر انصاری نقل می کند که گفت: نزد عبدالله بن عمیر و ابوسعید خدری نشسته بودم که یکی از دیگری پرسید: در مورد عرق مردم در قیامت چه چیزی از رسول خدا صلی الله علیه وسلم شنیده ای؟ یکی گفت: تا بناگوش می رسد و دیگری گفت: تا دهان انسان می رسد. ابن عمیر خطی را با انگشت از نرمی گوش تا دهانش کشیده و فرمود: هر دو یکی هستند. (احمد به تنهایی روایت کرده، ولی سندش قوی است)

ابوبکر بن ابوالدنيا از مقداد بن اسود نقل می کند که از رسول خدا صلی الله علیه وسلم شنیده است که فرمودند: «روز قیامت خورشید به اندازه یک یا دو میل { سلیم بن عامر یکی از راویان حدیث می گوید : نمی دانم منظور از میل مسافت زمین است یا منظور همان میلی است که با

آن سرمه در چشم می کنند } به مردم نزدیک می شود و مردم در گرمای آن به تناسب اعمالشان عرق می ریزند. گروهی تا پشت پایشان و گروهی تا زانو و گروهی دیگر تا کمر بندشان در عرقند. سپس رسول خدا صلی الله علیه وسلم اشاره به دهان مبارکش کرده و فرمودند: و گروهی که عرق آنها را در برمی گیرد و غرق می نمایند». (مسلم و ترمذی نیز این حدیث را روایت کرده اند.)

در صحیحین از ابوهريره روایت شده که رسول خدا صلی الله علیه وسلم فرمودند:

«هفت گروهند که در روزی که هیچ سایه ای به جز سایه خداوند وجود ندارد خداوند آنها را زیر سایه خودش می گیرد. رهبر عدالت پیشه، جوانی که در عبادت خدا رشد کرده باشد، و مردی که قلبش به مسجد معلق است، و دو نفری که در راه خدا با یکدیگر دوست شده و نشست و برخاستشان به خاطر خدا باشد، و مردی که وقتی زنی با شخصیت و زیبا از او تقاضای فعل حرامی را کند بگوید: من از خدا می ترسم، و کسی که آنقدر مخفیانه صدقه می دهد که دست چپش از صدقه دست راستش بی خبر می ماند، و کسی که در خلوت با یاد خدا اشک بریزد». همه این زمانی است که مردم در جایگاه تنگ و تاریکی قرار دارند، جایی طاقت فرسا مگر بر کسانی که خداوند به آنها لطف نماید و آسان کند، از خداوند می خواهیم که آن روز را بر ما آسان نموده و ما را از سختی هایش به دور بدارد (آمین).

رسول خدا صلی الله علیه وسلم در یکی از سفرها چون اصحاب به یکدیگر نزدیک بودند، صدای خود را بلند کرده و این دو آیه را تلاوت نمود:

﴿يَنَاقُهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ ۝ يَوْمَ تَرْوَنَهَا تَدَّهْلُ كُلُّ مَرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمَلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَرَىٰ وَمَا هُمْ بِسُكَرَىٰ وَلَٰكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ﴾ (الحج / ۲-۱)

«ای مردم! از خداوندتان بترسید واقعاً زلزله قیامت چیز بس بزرگی است * روزی که می بینید زنان شیرده کودکان خود را رها و فراموش می کنند و جملگی زنان باردار سقط جنین می کنند و تو انگار که مردمان را مست می بینی، ولی آنها مست نیستند بلکه عذاب خدا شدید و سخت است.»

وقتی یاران این را شنیدند، متوجه شدند که رسول خدا صلی الله علیه وسلم تصمیم دارد چیزی بگوید. این بود که به گردش جمع شدند. فرمود: می دانید این چه روزی است؟ گفتند: خدا و رسولش بهتر می داند. فرمود: روزی است که خداوند به آدم علیه السلام ندا می دهد: ای آدم، اهل جهنم را جدا کن. آدم می گوید: خداوند! اهل جهنم چگونه است: فرمود از هر هزار نفر ۹۹۹ نفر اهل جهنم و یک نفر اهل بهشت است. از شدت وحشت و حیرت لبخند از چهره اصحاب محو گردید. وقتی رسول خدا صلی الله علیه وسلم آن حالت را دید فرمود:

«مژده دهید و بدانید، قسم به کسی که جان محمد صلی الله علیه وسلم در دست اوست، دو نوع از مخلوقات با

شما محشور می شوند که با هر کس باشند، اکثریت را شاملند: «یاجوج و ماجوج، و تبهکاران بنی آدم و شیاطین» مردم خوشحال شدند. سپس فرمود:

«قسم به کسی که جان محمد صلی الله علیه وسلم در دست اوست، شما به نسبت دیگر مردمان همچون نشانه ای در پهلوی شتران و همچون جای داغ شده ای در دستان یک حیوان خواهید بود.» (به روایت ابوبکر بن ابی الدنیا در کتاب «اهول القیامه» از عمران بن حصین. ترمذی و نسائی نیز آن را روایت کرده اند.)

وقتی مردم از قبرهایشان برمی خیزند زمین را به گونه ای دیگر می بینند. کوهایش مسطح گشته و تپه ها از بین رفته اند، شکلش تغییر یافته، رودها خشک شده و درختان ریشه کن گشته و دریاها برافروخته شده اند. پستی و بلندی هایش یکسان شده و شهرها و روستاها خراب گشته اند، زلزله ها رخ داده و زمین همه محتویاتش را بیرون ریخته است که انسان می پرسد: زمین را چه شده است؟

آسمان ها نیز به همین صورت تغییر یافته است. ستارگان خاموش شده و متلاشی گشته اند و آسمان شکافته شده و تکه تکه گردیده است و فرشتگان همه جا را احاطه کرده اند و خورشید و ماه در یک جا جمع شده و تاریک شده اند که بعد از آن خاموش می شوند.

ابوبکر بن عیاش از ابن عباس نقل می کند که فرمود:

«وقتی مردم از قبرها بیرون می آیند، می بینند که نه زمین قبلی است و نه مردم مردمی هستند که قبلاً آنها را می شناخته اند.»

خداوند می فرماید:

﴿يَوْمَ تُبَدِّلُ الْأَرْضَ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتِ ۖ وَبَرَزُوا لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ﴾ (ابراهیم / ۴۸)

«روزی که زمین به زمین دیگری و آسمان ها به آسمان های دیگری تبدیل می شوند و مردم در پیشگاه خداوند یگانه مسلط حضور به هم می رسانند.»

﴿يَوْمَ تَمُورُ السَّمَاءُ مَوْرًا ۝ وَتَسِيرُ الْجِبَالُ سَيْرًا ۝ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا يَوْمَ يَكُونُ السَّمَاءُ كَالْذِّهَانِ ۝ فَيَوْمَئِذٍ لَا يُسْأَلُ عَنْ ذَنْبِهِ إِنْسٌ وَلَا جَانٌ ۝ فَبِأَيِّ آيَاتِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ﴾ (الرحمن / ۳۷-۴۰)

«روزی که آسمان سخت به تکان و جنبش می افتد و درهم می لودد * و کوه ها شتابان روان می گردند * در آن روز وای بر تکذیب کنندگان.»

﴿فَإِذَا أَنْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَالدِّهَانِ ۝ فَبِأَيِّ آيَاتِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ۝ فَيَوْمَئِذٍ لَا يُسْأَلُ عَنْ ذَنْبِهِ إِنْسٌ وَلَا جَانٌ ۝ فَبِأَيِّ آيَاتِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ﴾ (الرحمن / ۳۷-۴۰)

«بدانگاه که آسمان شکافته شود و همچون روغن گداخته ای گردد * پس کدامین نعمت پروردگارتان را تکذیب می کنید * در آن روز وقت آن نیست که انس و

جن از گناهانشان پرسیده شود * پس کدامین نعمت پروردگارتان را انکار می‌کنید.

﴿فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ۖ وَانْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ ۖ وَالْمَلَكُ عَلَىٰ أَرْجَائِهَا ۚ وَنَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَنِيَّةٌ ۖ يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَىٰ مِنْكُمْ خَافِيَةٌ﴾ (الحاقه / ۱۵-۱۸)

«بدان هنگام است که آن واقعه (روز قیامت) رخ می‌دهد * و آسمان از هم می‌شکافت و پراکنده می‌شود، و در آن روز سست و نااستوار می‌گردد * و فرشتگان در اطراف و کناره‌های آسمان قرار می‌گیرند و در آن روز هشت فرشته عرش پروردگارت را حمل می‌نمایند * در آن روز به خدا عرضه می‌شوید و چیزی از کارهای نهانیتان مخفی و پوشیده نمی‌ماند».

در صحیحین از سهل بن سعد ساعدی رضی الله عنه روایت شده است که رسول خدا صلی الله علیه وسلم فرمودند:

«روز قیامت مردم بر سرزمینی بسیار سفید و صاف که هیچ مرز بلندی بر آن وجود ندارد محشور می‌شوند».

امام احمد از عایشه صدیقه رضی الله عنها نقل می‌کند که فرمود:

«من اولین کسی بودم که از رسول خدا صلی الله علیه وسلم در مورد آیه:

﴿يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ﴾ (ابراهیم / ۴۸)

سؤال نمودم، پرسیدم: یا رسول الله صلی الله علیه وسلم! مردم در این حالت کجا هستند؟ فرمود: (بر صراط)». امام مسلم و ترمذی و ابن ماجه نیز روایت کرده‌اند.

مسلم در روایتی دیگر از ثوبان خدمتکار رسول خدا صلی الله علیه وسلم روایت می‌کند که:

یکی از علمای یهود در مورد این آیه از رسول خدا صلی الله علیه وسلم سؤال نمود: رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «در تاریکی نزدیک پل صراط».

آیات مربوط به قیامت در بیشتر سوره‌های قرآن کریم وجود دارد. امام احمد از ابن عمر رضی الله عنه نقل می‌فرماید: که رسول خدا صلی الله علیه وسلم فرمودند: کسی که می‌خواهد از نزدیک قیامت را تماشا کند،

سوره‌های «التکویر» و «الإنفطار» و «الإنشقاق» و سوره هود را بخواند. - به روایت امام احمد از عبدالرزاق از عبدالله بن یحیی صنعانی از عبدالله بن یزید صنعانی از ابن عمر از رسول خدا صلی الله علیه وسلم، ترمذی نیز این حدیث را روایت نموده است.)

﴿إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ ۖ وَأَذْنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ۖ وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ ۖ وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ۖ وَأَذْنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ۖ يَتَأَيَّهَا الْإِنْسَنُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا

فَمُلْقِيهِ ۖ فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ ۖ فَسَوْفَ نَحْتَسِبُ حِسَابًا يَسِيرًا ۖ وَيَنْقَلِبُ إِلَىٰ أَهْلِهِ مَسْرُورًا ۖ وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ ۖ فَسَوْفَ يَدْعُوا ثُبُورًا ۖ وَيَصْلَىٰ سَعِيرًا ۖ إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا ۖ إِنَّهُ ظَنَّ أَن لَّنْ نَخُورَ ۖ بَلَىٰ ۖ إِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا﴾ (الإنشقاق / ۱-۱۵)

«هنگامی که آسمان می‌شکافت * و فرمان پروردگارش را می‌برد و چنین نیز سزاوار است * و هنگامی که زمین گسترده می‌شود * و هر چه در درون خود دارد بیرون ریخته و خالی می‌گردد * و فرمان پروردگارش را می‌برد و سزاوار نیز همین است * ای انسان، تو با تلاش و رنج فراوان به طرف پروردگار خود رهسپاری و سرانجام او را ملاقات خواهی نمود * در آن وقت هر کسی نامه اعمالش به دست راستش داده شود * با او حساب ساده و آسانی خواهد شد و خرم و شادمان به سوی خانواده‌اش برمی‌گردد * و اما آن کسی که نامه اعمالش از پشت سر به او داده شود * مرگ را فریاد زده و آرزوی هلاکت می‌کند * و به آتش سوزان دوزخ خواهد رسید * او در دنیا در میان خانواده‌اش سرمست و مسرور بوده است * او گمان می‌کرده که هرگز به سوی خدا باز نخواهد گشت * آری! پروردگارش او را می‌دیده و آگاه از حالش بوده است».

﴿إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ ﴿١﴾ وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ ﴿٢﴾
وَإِذَا الْبِحَارُ فُجِّرَتْ ﴿٣﴾ وَإِذَا الْقُبُورُ بُعِثَتْ ﴿٤﴾ عَلِمْتَ
نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ ﴿٥﴾﴾ (الإنفطار / ١-٥)

«هنگامی که آسمان شکافته می گردد * و هنگامی که
ستارگان از هم پاشیده می شوند و پراکنده می گردند * و
هنگامی که دریاها شکافته می شوند * و هنگامی که گورها
زیر و رو می شوند * آنگاه هر کس می داند چه چیزهایی
را پیشاپیش فرستاده و چه چیزهایی را بر جای گذاشته
است.»

﴿إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ﴿١﴾ وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ ﴿٢﴾ وَإِذَا
الْجِبَالُ سُيِّرَتْ ﴿٣﴾ وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ﴿٤﴾ وَإِذَا الْوُحُوشُ
حُثِرَتْ ﴿٥﴾ وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ ﴿٦﴾ وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ ﴿٧﴾
وَإِذَا الْمَوْتَى سُيِّلَتْ ﴿٨﴾ بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ ﴿٩﴾ وَإِذَا
الْصُّحُفُ نُثِرَتْ ﴿١٠﴾ وَإِذَا السَّمَاءُ كُشِطَتْ ﴿١١﴾ وَإِذَا الْجَحِيمُ
سُعِرَتْ ﴿١٢﴾ وَإِذَا الْجَنَّةُ أُزْلِفَتْ ﴿١٣﴾ عَلِمْتَ نَفْسٌ مَا
أَحْضَرْتَ ﴿١٤﴾﴾ (التكوير / ١-١٤)

«هنگامی که خورشید درهم پیچیده می شود * و هنگامی
که ستارگان تیره و تار می گردند * و هنگامی که کوهها
رانده می شوند * و هنگامی که شتران حامله ده ماهه
فراموش می شوند * و هنگامی که حیوانات وحشی گرد
هم جمع می شوند * و هنگامی که دریاها سراسر
برافروخته می گردند * و هنگامی که دوباره جانها به

بیکرها برگردانده شده و جفت می گردند * و هنگامی که
از دختر زنده به گور شده پرسیده می شود * به کدامین
گناه کشته شده است؟ * و هنگامی که نامه های اعمال
توزیع و گشوده می گردد * و هنگامی که آسمان از بیخ
کنده می شود * و هنگامی که دوزخ شعله ور می شود * و
هنگامی که بهشت، نزدیک آورده می شود * در آن موقع
هر کس می داند چه چیزی را آماده کرده است.»

**وصلی الله وسلم علی نبینا محمد وعلی آله
وصحبه أجمعین.
وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین.**